

WSTĘP

(o potrzebie naukowego dokumentowania przemian
w Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym
pod wpływem jego industrializacji)

Kolejny, piąty tom naszej serii wydawniczej "Gospodarka regionalna" poświęcamy w całości wybranym zagadnieniom z problematyki rolniczej BOP. Odkąd w 1981 r. zapowiedzieliśmy cykl publikacji Zakładu Gospodarki Przestrzennej UL pod wspomnianym wspólnym tytułem, ukazujących się w ramach uczelnianych zeszytów naukowych *Folia Oeconomica*, dotychczas przekazaliśmy do rąk czytelników cztery tomy opracowań różnotematycznych. Dominowały w nich jednak zagadnienia z dziedziny rolniczej.

Ustanawiając swoją serię kierowaliśmy się potrzebą pogłębiania wiedzy o regionie środkowej Polski w całości, bądź o poszczególnych jego fragmentach. Przedstawialiśmy więc zarówno doniesienia z badań nad istotą kompleksu rolno-żywnościowego w tym centralnym obszarze kraju, jak też pogłębiane statystycznie studia wybranych jego części, prezentując dokładniej niż to było możliwe w skali ogólniejszej np. województwo skierniewickie czy łódzką strefę żywiecką.

Wszystkie opracowania zamieszczane pod wspólnym hasłem tytułowym "Gospodarka regionalna" traktowaliśmy do tej pory jako przyczyńki do poznania wspomnianego obszaru środkowej Polski. Nie inaczej jest z tomem niniejszym. Bełchatowski Okręg Przemysłowy to nowe zjawisko gospodarczo-terytorialne na mapie naszego kraju. Nowe jest ono w takim sensie, w jakim ledwie został zakończony w 1988 r. cykl wznoszenia zakładu energetycznego do pełnej jego mocy, a w jakim trwa jeszcze z elektrownią zintegrowana rozbudowa ujęcia węglowego. Nowy jest BOP także w takim sensie, w jakim nie ustaliły się ostatecznie na tym obszarze stosunki społeczno-ekonomiczne między wszystkimi zachodzącymi tu przejawami życia gospodarczego i kulturalnego. Nowym jest wreszcie zjawiskiem BOP i w takim sensie, w jakim ciągle jeszcze jest on źródłem inspiracji do rozmaitego ro-

dzaju dociekań nad współzależnościową naturą industrializacji z urbanizacją czy też wzrostu urb-industrialnego z rozwojem społeczno-ekonomicznym.

Rolnictwo jest tą z dziedzin życia w BOP, która przede wszystkim została dotknięta wielką inwestycją przemysłową. Wszystkie sfery działalności w tej dziedzinie doznały jej skutków, poczynając od podstaw przyrodniczych rolnictwa (artykuł R. Gładysza), poprzez warstwę społeczną gospodarowania (artykuł N. Jochimiak) a na przemianach w użytkowaniu ziemi (artykuł A. Niepsuja) i przemianach w hodowli zwierząt gospodarskich kończąc (artykuł J. Biernackiej-Baranowej).

Mimo zaawansowanych badań rozpoznawczych nie stać nas jeszcze na pełną syntezę przemian rolniczych w BOP pod wpływem kompleksu górniczo-energetycznego. Być może właściwiej byłoby powiedzieć, że synteza tego rodzaju nie jest jeszcze możliwa, wszak wszystko jest tu nadal w stadium współtworzenia się. Ważniejsze niż pospieszne uogólnienia są obserwacje jednostkowych faktów i wydarzeń, dokumentowanie ich i wstępne - co najwyżej - szacowanie ich funkcji w ramach ogólniejszych prawideł oddziaływania industrializacji na rolnictwo. Znamy zaś te prawidła z literatury naukowej, opisujące inne przypadki terytorialnego przekształcania się całej kulturosfery agrarnej rejonu nowoprzemysłowego.

Nie inaczej pojęliśmy swoją rolę autorską w tym tomie. Prezentując BOP od strony rolniczej przedstawiamy do wglądu studia typu ewidencjonalnego. W takiej pracy dokumentacyjno-analitycznej widzimy na razie główny sens naszej działalności na rzecz wymienionego obszaru. O ich znaczeniu dość powiedzieć, że w niektórych przypadkach są to dziś jedyne źródła informacji o tym, co ten obszar prezentował kiedyś, zanim górnictwo i energetyka wkroczyły na legendarne piaski bełchatowskie, zmieniając tamtejszy krajobraz rachitycznych lasów sosnowych i zastoiskowej gospodarki rolnej w dynamicznie rozwijający się okręg urbanistyczno-przemysłowy, o niezupełnie jeszcze możliwych do przewidzenia konsekwencjach.

Zamieszczone w tym tomie opracowania powstały jako ekspertyzy studialne. Wykonaliśmy je w ramach problemu węzłowego z lat 1981-1985, oznaczanego symbolem 10.2.05, a zatytułowanego "Zmiany i kształtowanie środowiska w rejonie Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego".

Zbigniew Wysocki